

Tisková zpráva 4. 11. 2024

Díky odborům, AK Dominik Brůha a Pojišťovně právní ochrany D.A.S. dostanou záchranáři všechny peníze, o které byli kráceni při pandemii COVID-19

Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR v letech 2020 a 2021 vyjednal s vládou pro zaměstnance ve zdravotnictví a sociálních službách odměny za práci v době pandemie COVID-19. V době pandemie byli tito zaměstnanci při práci vystaveni riziku nákazy z důvodu přímého osobního kontaktu s pacienty a klienty, přestože tím ohrožovali svoje zdraví a životy. Výkon jejich práce byl navíc spojen s mimořádnou zátěží spočívající v povinnosti používat při práci celotělové obleky, rukavice, obličejové masky, štíty na obličej a další opatření, která významně ve svém souhrnu ztěžovala dýchání a zvyšovala náročnost práce. Bohužel, i přes dodržování uvedených opatření mnozí zaměstnanci prodělali nemoci z povolání, někteří i se smrtelnými následky.

Odborový svaz od počátku upozorňoval, že tzv. covid odměny vyplacené zaměstnancům musí být podle zákona započítány do průměrného výdělku. To je velmi důležité, protože z průměrného výdělku zaměstnance zjištěného postupem podle zákoníku práce se následně vypočítávají náhrady za dovolenou, příplatky určené procentní sazbou (například za práci přesčas, za práci ve svátek či o víkend), stejně tak náhrady v době dočasné pracovní neschopnosti, v době překážek v práci, odstupné atd.

V sociálních službách, které jsou v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí, byly tzv. covid odměny vyplaceny zaměstnancům bez větších problémů. Tehdejší ministryně Jana Maláčová dohlédla na to, aby zaměstnavatelé v sociálních službách odměny do průměrných výdělků započítali.

Paradoxně, v resortu zdravotnictví byla situace jiná. Ministerstvo zdravotnictví sdělilo svůj názor na věc (zcela odlišný od MPSV), a sice, že covid odměny údajně nejsou za výkon práce a že se jedná pouze o nemzdové plnění za poskytnutí pomoci při živelních událostech podle § 224 odst. 2 písm. b) zákoníku práce. Zaměstnavatelé tak podle uvedeného postoje Ministerstva zdravotnictví nemuseli započítat odměny do průměrného výdělku. Odborový svaz s názorem Ministerstva zdravotnictví od počátku nesouhlasil a požádal ještě před výplatou odměn o písemné stanovisko Ministerstva práce a sociálních věcí. Stanovisko MPSV jako věcného gestora zákoníku práce bylo jednoznačné: odměny jsou za výkon práce a jako takové musí být do průměrných výdělků zaměstnanců zahrnuty.

Všem ředitelům nemocnic a zdravotnických záchranných služeb odborový svaz ještě před výplatou covid odměn zaslal stanovisko MPSV s výzvou, aby odměny do průměrných výdělků započítali. Opakovaně jednal také s Asociací zdravotnických záchranných služeb ČR.

Zaměstnavatelé ve zdravotnictví přesto odměny do průměrných výdělků nezahrnuli. Odborový svaz proto nabídl možnost bezplatného právního zastoupení svým členům, kteří se chtěli o svá práva a o finanční prostředky, které nedostali, přihlásit. Našly se jen dvě ženy, záchranářky.

Následně proběhl několikaletý soudní spor, který právně zastupoval advokát spolupracující s odborovým svazem JUDr. Dominik Brůha, Ph.D. Oba pilotní spory byly zahájeny v polovině roku 2021, přešly všechny instance a skončily precedenčními soudními rozhodnutími ve prospěch odborů, konkrétně rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 2024, sp. zn. 21 Cdo 2044/2023 a rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2670/2023 ze dne 24. 7. 2024.

V nemocnicích se odměny vyplácely dříve, soudem uznané nároky zaměstnanců proto byly v době vydání uvedených rozsudků již promlčené.

Zdravotnické záchranné služby vyplácely odměny později, do uplynutí tříleté promlčecí lhůty tedy po doručení rozsudku zbývalo pouhých několik málo týdnů.

Odborový svaz se proto zároveň obrátil na ředitele záchraneček a na hejtmany, protože kraje jsou zřizovateli zdravotnických záchranných služeb. Upozornil je na rozhodnutí Nejvyššího soudu a vyzval je k urychlenému řešení a vyplacení dlužných platových nároků. Bohužel, až na výjimky oslovení zaměstnavatelé buď nereagovali vůbec, nebo odmítavě, proto po vyčerpání pokusu řešit doplatky mimosoudně nezbylo než přistoupit až k soudnímu řešení případů.

Jen díky tomu, že Odborový svaz zdravotnictví a sociální péče ČR nabízí svým členům jako benefit pojištění právní ochrany na základě smlouvy s Pojišťovnou právní ochrany D.A.S., bylo možné v rámci sjednaného pojištění poskytnout stovkám členů kvalifikovanou právní pomoc. V rekordním čase několika málo týdnů zbývajících do vypršení promlčecí lhůty se podařilo zvládnout zpětně přepočítat mzdové nároky a zpracovat přes 700 případů, jejichž hodnota je přes 24 milionů Kč.

Náklady na předžalobní výzvy a žaloby, včetně soudních poplatků, by jinak museli nést jednotliví zaměstnanci, ale v rámci sjednaného pojištění je za ně uhradila Pojišťovna právní ochrany D.A.S., a to v celkové výši 7 milionů Kč. Pojišťovna navíc musela v krátkém čase přijít se zjednodušujícími inovativními postupy pro rychlé zprocesování stovek případů, včetně sjednocení komunikace s externím právním zástupcem i klienty.

Výsledkem spolupráce a koordinovaného postupu mezi Odborovým svazem zdravotnictví a sociální péče ČR, Pojišťovnou právní ochrany D.A.S. a advokátní kanceláří JUDr. Brůhy je skutečnost, že nyní – pouhé cca 3 měsíce po podání stovek žalob – je **drtivá většina platových nároků již úspěšně vyřešena**, zaměstnanci mají své peníze na účtech a zbývajících méně než 10 % případů je ve fázi před dokončením.

Je třeba uvést, že z hlediska množství podaných žalob, jejich celorepublikovému záběru a rychlosti zpracování i vyřízení ze strany soudů **nenáma tato akce po roce 1989 v České republice obdoby** a zřejmě dlouho mít nebude. V ČR je podle justičních statistik průměrně rozhodnuto kolem 2300 pracovněprávních sporů ročně, z toho odměňování za práci se týká cca 800 žalob.¹ Jinak řečeno, žaloby na doplatky covid odměn podané v letošním roce mnohonásobně převyšují obvyklé počty sporů u jednotlivých soudů a statistiky za letošní rok 2024 tak budou kompletně změněny. O to více je třeba ocenit fungování justice v České republice, neboť tato akce potvrdila, že právní nároky zaměstnanců – jsou-li opodstatněné – jsou v ČR vymahatelné. Ač byly žaloby podány v červnu a červenci letošního roku, tam, kde zaměstnavatelé trvali na soudním rozhodnutí, byla jednání u soudů v pilotních sporech nařízena a rozhodnuta ještě během letních prázdnin. Toto mimořádně rychlé rozhodování

¹ Uvedené údaje vycházejí z oficiálních justičních statistik, konkrétně z Přehledu o pravomocných rozhodnutích soudů v občanskoprávních věcech podle druhů sporů za rok 2023, dostupné z odkazu zde: <https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah dokumentu html&id3=id dokumentu=2231105&id4=html&id5=ed611e1c935d8b7f329a50d863c77891&id6=null>

jednak potvrdilo autoritu Nejvyššího soudu, jednak vytvořilo prostor pro to, že zbývající spory již mohly být ukončeny cestou mimosoudních dohod o narovnání bez nutnosti zvyšovat náklady řízení.

V konečném důsledku tak **odbory** touto akcí ve spolupráci s Pojišťovnou právní ochrany D.A.S. ukázaly, že nevedou plané řeči, ale naplnily své hlavní poslání, kterým je **obhajoba práv zaměstnanců všemi legálními prostředky**. Jestliže některé zdravotnické záchranné služby ani po sérii písemných výzev, ani po stanovisku MPSV a dokonce ani poté, co od dubna letošního roku již byl znám a ve zdravotnické veřejnosti široce komunikován závazný právní názor Nejvyššího soudu na výplatu covid odměn, přesto doplacení platových nároků nebyly ochotny provést, pak odbory v koordinaci s Pojišťovnou právní ochrany D.A.S. nároky vymohly právní cestou.

Ačkoli to byla cesta trnitá a za cenu zvýšených nákladů pro zaměstnavatele, je to ve výsledku **příběh s dobrým koncem**. V dlouhodobém horizontu se totiž zdaleka nejedná jen o doplacení dluhu jednotlivým zaměstnancům, ale jedná se o případy, které mají potenciál kultivovat pracovněprávní vztahy, neboť se zkrátka potvrdilo, že zákon platí pro všechny a že je nakonec i vymahatelný.

Hlavní dík za dobrý konec celého příběhu patří dvěma statečným ženám – záchranářkám, které stály na začátku tohoto příběhu, a pak i stovkám všech záchranářů, kteří **se nebáli vystoupit z komfortní zóny** a své nároky právní cestou uplatnili. Tito zaměstnanci v řádu stovek totiž vybojovali platové nároky i pro všechny ostatní v řádu tisíců, protože zaměstnavatelé nakonec většinově přistoupili k tomu, že narovnání provedli i vůči zaměstnancům, kteří žaloby nepodali.